

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԱՍԻՐԵԱՆ

Z. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

ԲԱՐՍԵՆԱՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան	300 դր.
Վեցամսեայ	250
Յուսմանայ	150
Արտատպումն արկ.	25

Բաժանորդագրութիւնն ամեն ամսոյ 1 և 1/2

100 ՓՐԱ



Fondateur  
M. MAMOURIAN  
Directeur-Rédacteur en chef  
H. MAMOURIAN  
Arévelian Mamoul,  
JOURNAL ARMÉNIEN  
QUOTIDIEN

Օրաթերթ ազգային եւ փառաբանական

100 ՓՐԱ

# Մ.-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հանրապետականները վերջապէս յողթանակեցին և իրենց թեկնածուն՝ Ուստրէն Հարտինկ հաշակուեցաւ Մ.-Նահանգներու նախագահ իր պաշտօնին կ'սկսի յառաջիկայ 1921 թ. Մարտի սկիզբները։ Նոր նախագահին իր ընտրութեան շարքում արտաքին գործերի ձեռնարկը չկարծուի սակայն, որ ազգացուցութիւն մը չընեն այժմէն, Մ. Նահանգացիներին ու արտաքին քաղաքականութեան վրայ։

Յառաջիկայ չորս ամիսները գրեթէ դադարի և ինքնամոլորման ամիսներ կ'զգանան, որովհետև նախորդ նախագահը չկրնար երկրին շահերուն հետ սերտորէն առնչութիւն ունեցող խնդիրներու մասին որոշումներ տալ և տնօրէնութիւններ ընել։

Եթէ նորընտիր նախագահը նոյնիսկ Ռամկավարական կուսակցութեան պատկանէր, Մր. Ուիլսոնը անպաշտօն կերպով առանց անոր կարծիքը շօշաբելու չպիտի համարձակէր որևէ վճռական քայլ առնել, իսկ երբ ընտրուողը հակառակորդ կուսակցութեան կ'պատկանի, ինչպէս եղած է այս անգամ, ալ աւելի փափուկ կացութիւն մը կ'ստեղծուի և նախկին նախագահը կ'զատու պարտուի կատարել անպարտութեան մը։

Ենթադրելով նոյնիսկ թէ այս բոլորը գոյութիւն չունենային, Մր. Ուիլսոնի պարագան բոլորովին տարբեր է, որովհետև նորընտիր նախագահին և իրեն միջև անհուն անընթաց մը բացուած է քաղաքական մէկէ մեկի խնդիրներու մասին։

Մր. Ուիլսոնը ինքնազուխ և անիրականալի տեսակէտներուն կողմէ, չյաջողեցաւ չափի ազգին ներկայացուցչական ժողովին վստահութիւնը իր առաջին սխալէն իր Հաշտութեան Համաժողովին անձամբ ներկայանալը և երկրորդ անգամ իր սխալն եղաւ ծերակոյտը բոլորովին հետու պահել տեղի ունեցող բոլոր բանակցութիւններէն, այնպէս որ ակամայ ստեղծեց հակահոսանք մը իր սեղաններէն դէմ, որու մէջ Մ.-Նահանգացի տեսակէտներուն իսկ համաձայն գտնուածները, իր մասին ստեղծուած հակակրակայն հոսանքէն տարուեցան և ամենքն ալ մերժուի բաղխեցան։

Անշուշտ մեղի՝ հայոց համար տոյնքան կարեւորութիւն չպիտի ունենար Մր. Ուիլսոնին կամ Հարտինկի անյաջողութիւնը կամ վերջնայն յաջողութիւնը, եթէ ուղղակի կապ մը ստեղծուած չլլար ընտրական գործողութեան և Հայաստանի հարցին միջև։

Հարտինկի ընտրութեամբ հայոց բոլոր յոյսերը կ'ցնդին և այլևս կարելի չէ որևէ ակնկալութիւն մը ունենալ, ժողովուրդէ մը որ այնքան համակրութիւն ցոյց տուաւ և նոյնքան օգտակար հանդիսացաւ և դեռ կ'հանդիսանայ, թէև նուազագոյն համեմատութեամբ, հայ ժողովուրդին կարօտութեանց։

Չզգատարութեան հարցը մինչև անգամ ընդմիջու չուր կ'իյնայ, այլևս կարելի չէ որևէ յոյս ունենալ այդ կողմէ, իսկ վէտայի դաշնագրին և անով մասին ասացած նոր հիմնադրութիւն մը՝ Ազգերու զանակցութեան հարցը կ'զատանայ խնդրական և որու հետ ուղղակի առնչութիւն ունին մեզմէ աւելի ծերակոյտան պետութիւնները։

Թէև ուղղակի Հայոց հետ առնչութիւն չունին այդ բոլորը, չենք կրնար ըսել թէ անուղղակի չպիտի ունենան իրենց ազգացութիւնը նաև մեր վրայ, որովհետև չենք գիտեր թէ Եւրոպայի Համաձայնական մեծ պետութիւնները ինչ ընթացք պիտի բանեն և ինչ կերպով պիտի սշխատին լուծել այն բոլոր խնդիրները և հարցերը, որոնք իրենց զանակցին՝ Մ.-Նահանգացի հետ համախորհուրդ և համաձայն ստորագրեցին զանազան զանազաններու ներքև։

Հոս՝ ուրիշ հարց մըն ալ կ'ներկայանայ մեր առջև։ Սան-Ռէմոի Համաժողովին որոշման համեմատ արագայ Հայաստանի սահմաններու գծումը յանձնուած էր Մր. Ուիլսոնի Արդ՝ Հարտինկի ընտրութեամբ ինչ կերպարան պիտի ստանայ այդ սահմանադրումի հարցը։

Որքան որ պիտենք՝ հետեցնելով այն ժամանակի Համաժողովի և մեր ներկայացուցչներու յայտարարութիւններէն, Հայաստանի սահմաններու գծումը յանձնուած է ոչ թէ Մ. Նահանգացի նախագահ՝ Մր. Ուիլսոնի, այլ պարզապէս ամերիկեան քաղաքացի և աջքառու դէմք Մր. Ուիլսոնի, հետեւաբար այդ մասին նախորդ նախագահը իբրև պարզ իրաւարար մը՝ պիտի կարգադրէ այդ սահմանադրումը և այդ խնդիրը որ և է առնչութիւն չունի ընտրական գործողութեան կամ նախագահի տարբեր կուսակցութեան մը պատկանելուն հետ։

Այդ սահմանադրումը երբոր կատարուի, պիտի ներկայացուի Եւրոպայի Համաձայնական մեծ պետութեանց վարչապետներուն, որոնք տրուած այդ որոշումը պիտի քննեն և իրենց տեսակէտներուն ու շահերուն եթէ համաձայն ու համապատասխան գտնեն, պիտի հաղորդեն հայ և թուրք կառավարութեանց և պաշտօնաթղթի նոր կցումով մը՝ մաս պիտի կազմէ Սէվրի դաշնագրին, ինչպէս յիշատակուած է անոր մէջ։

Իսկ եթէ Համաձայնական մեծ պետութիւնները համապատասխան չգտնեն իրենց տեսակէտներուն, այն ժամանակ է որ խնդիրը աւելի կ'հնուտ հանգամանք մը պիտի ստանայ։ Թերևս հարկ տեսնեն իրենց դիտողութիւններով վերագործել Մր. Ուիլսոնի, որպէսզի ներկայացուած գիտողութիւնները նկատի ունենալով, կրկին ուսումնասիրութեան մը ենթարկէ և անոր ապ վերջնական ձև մը, կամ նոյնիսկ աւելորդ համարին վերագործումը և իրենք համաձայնեցնեն զայն իրենց հայեացքներուն։

Ապագան պիտի որոշէ այս մութ մնացած կէտը։

Եւ այժմ որ Ամերիկայէ ամեն յոյս վերցուել և հոգատարութեան հարցը այդ կողմէ ձախողութեան ենթարկուեցաւ, Համաձայնական մեծ պետութիւնները և Ազգերու Դաշնակցութիւնը ինչ կարգադրութիւն կ'տրուին ընել, այդ հետ կ'մնայ առեղծուածային հարց մը, թէև հոգատարութեան հարցին քարգ վիճումներու ենթարկուելուն մէջ պէտք չէ մոռնանք թէ մենք՝ Հայերս ալ մեծ ու անարդարանալի բաժին մը ունինք։

Հ. Մ.

## ՀԱՅՏԵԼԵՐԻ ՄԵՋ

Երբեք չեմ կրցած ընդունիլ կամ համոզուիլ, որ Առաջնորդարանի որևէ պաշտօնական ժամրին մը կրնայ որևէ նկատումէ մը առաջնորդուած ձախող որոշում մը տալ և փոխանակ խնդիր մը լուծելու և խաղաղեցնելու, անոր արժարձան պատճառ դառնալ։

Այս նկատումէն առաջնորդուած փափաքի պիտի ըլլար որ ազգային որևէ ժողով ամեն ազգացութիւնէ բարձր մնար և ըստ այնմ գործունէութիւն ունենար։

Քար ժողովոյ սեպտեմբերի 19-ի ժամանակէ մը ի վեր ազգական սրբանոցի խնդիր մը գոյութիւն ունի։ Այդ խնդրոյն կ'կարծեմ քիչ թէ շատ ծանօթ ըլլալը Լատիս պարզ, չափէն աւելի պարզ խնդիր մըն է և չպիտի արժէր այդքան արժարձել կամ սխալ մեկնութիւններու տեղի տալ։

Եւ թիւ տեսչուհին կ'հրատարակուցուի, իրուսցիորէն կամ անիրաւարար, չպիտի ուզեմ այդ կէտը պրպտել Քար ժողովը կ'ստանայ բողոքագիր մը։ Արդ՝ լուսագոյն չպիտի ըլլար որ բողոքագիրը քննուած պահուել նաև հրախուէր որբանոցի կողմէ ներկայացուցիչ մը, երկու կողմէն խնդրոյն լու կերպով իրազեկ գտնուալու համար։

Ասկից զատ ուրիշ անպատեհութիւն մըն ալ տեղի ունեցած է, ստանց Հոգ. Որբախնամ Ընկերութեան կարծիքը ուղղելու, ընտրուած է անգամ մը, որ իրաւասու ըլլալ կ'կարծէ ոտքը որբանոց գրած օրէն պաշտպան կ'զննելու հրաժարող տեսչուհիին։

Եթէ վերին մարմինները ազգային բոլոր հաստատութեանց ներքին խնդիրներուն միջամտելու ելնէին, այլևս ստորագաս մարմինները աւելորդ պերճանք մը պիտի դառնային։

Կրնայ ըլլալ որ տեսչուհին պաշտպանելի ըլլայ, բայց այդ կերպով պաշտպանուելով շատ գէշ պաշտպանուած կ'ըլլալ և փոխանակ խնդրոյն արժարձումը արդիւնու, ընդհակառակը անոր բողոքալուծուել տեղի կը տրուի։

Եթէ այս տեսակ ընթացքի մը հետեւելով, Հոգ. Որբախնամի անգամուհիները հետեցնել կը մտադրէ այդ նոր անգամ որ լիազօրի հովերով ըսկըած է գործել, չեմ կարծեր որ անգամուհիները կառչած ըլլան իրենց պաշտօնին և պատրաստ են խնդիրն հրաժարել և թողուլ որբանոց, այն ժամանակ սակայն, չեմ գիտեր թէ նորորինակ ինչ կացութիւն մը կրնայ ստեղծուիլ։

Եթէ նորընտիր անգամ կ'վայելէ զինք ընտրող ժողովին վստահութիւնը և ինքն իր վրայ վստահութիւն ունի, թէ կրնայ միտնակ և իր պաշտպանած հրաժարել վարժուհիին հետ որբանոցի մտտակարարութիւնը գլուխ հանել, իր պատկանած հասարակութեան նուէրներով, այն ժամանակ

պէտք է բացարձակ յայտնել իր կարծիքը և այդ տեսակ քաջաւարներով աւելորդ ըսի ըսաներու լատիս շտայ ժամանակին երբ որբանոցներու միացումը կ'քաջալարէինք, շատեր գէտ արտայայտուեցան, մինչդեռ լուսագոյն գործը ըրած պիտի ըլլային։ Այժմ միևնոյն նպատակը պայմանները չեն ներկայանար և չեմ գիտեր թէ այսպիսի ձեռնարկ մը կրնայ յաջողութիւն ունենալ։

Ամեն պարագայի տակ պէտք է վերջ մը տալ այս խնդրոյն, որ աւելի թիւրիմացութիւններէ յառաջ եկած է և վստահ եմ թէ պաշտօնական մարմին, Հոգ. Որբախնամ ընտրութիւններու, հրաժարել վարժուհի կամ տեսչուհի, ամենքն ալ նկատի ունին որբանոցներու շահը, ամեն բանէ գերի վեր կ'զատեն անոնց բարեխառութիւնը և ամենքն ալ՝ եթէ հարկ է տեղի կուտան և իրարու մօտ գալով հասկացողութեան մը կ'յանկին։

Այս է հուսալով, որովհետև անգամուհիները վիրաւորելով, անարգելով կամ անդամները հարուածելով որևէ օգուտ մը յառաջ չգար։

ԵՍ

## ՊՈՒՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Մեր սեփական փոքրակցին)

4 Նոյ. 1920 Կ. Պօլս.

Իբրև ստանալ գրական շուրջը պարզ կը շարունակուի։

«Ն» Գրքն արտ տպէն

Անցիկ բն յիշող»

Ահա ինչ որ կ'երգեն այս գաղաղին շուրջը գեղերողները։

Երկու օրէն ստան և հինգ օր կ'ըլլայ որ այս ներսումի շեղակոյտը կը մնայ գրաւի տակ և ... խնդիրը աւելուի։

Յանձնաժողովներ, մասնաժողովներ, միջնորդ յանձնախումբեր, իրաւարար մասնախումբեր, գեղ բան մը չեն կրցած ընել։

Վերջին լուրը սա է որ ժառանգորդները յանձն տուած են 100000 ոսկի արձանագրուել Անկախութեան փոխառութեան և 30000 ոսկի տալ Երևանի մէջ առևտրական դպրոց մը շինելու և 20000 ոսկի ալ այլ և այլ բարենպաստակ հաստատութեանց նոյնպէս խոստացած են Անկախութեան փոխառութեան 100000 ոսկի արժեթղթերը տալ իբր նուէր և անձեռնմխելի ֆօնա իրենց հիմնելիք Առևտրական վարժարանին։

Բոլոր այս ձեռքբերուն արարքներուն պարզ կարակացութիւնը սա է որ Երևանի Համարապետութիւնը կը ստանայ 130000 ոսկի նուէր մը և 20,000 ոսկի կոտորակները կը նետ չառ մը բարեգործական հաստատութեանց տուէր իբր կաշառք կամ լուսութեան բաժին։

Եւ որովհետև այս բաշխումին մէջ Հնչակեան ձեռնարկները մոռցուած







Անցեալ օրուան նիստին մէջ, ուր ներկայացած էին ժողովին նաև Ա. Կ. Որբանոցի անդամները, Բագ. Ժողովը որոշած էր անձամբ դիմել մեծ հանդիմանութեան մատուցող գումարներու գանձումը ընելու համար: Առաջին անգամ դիմած են Պ. Արթուրի Գալիպոլիտներ, որ իրեն յատուկ բարեացակամութեամբը մեծ հանգանակութիւններ իր արձանագրուած գումարէն մնացորդ 750 ոսկին տեղ 1000 ոսկու չէք մը յանձնած է Բագ. Ժողովոյ հանգանակիչ մարմնոյն: Չենք կրնար անչոք ու անտարբեր անցնել Պ. Ա. Գալիպոլիտի այս սիրուն ձեռնարկը, որովհետև իր այդ առաջին քայլով ոչ միայն խրախուսուցալ Բագ. Ժողովոյ ձեռնարկին, այլ նաև իրենց արձանագրուած գումարները դեռ անվճար ձգողները անշուշտ ըլլալիք գիմուսներուն արգելած պիտի պատասխանեն իր օրինակին հետեւելով: Պ. Գալիպոլիտի այս ձեռքը արժանի է գնահատման և շնորհակալութեան:

Անցեալները գրած էինք որ Նոյ Որբանոցի ընկերութեան սարքած սինէմայի տոմսակցներու փոխարէն Հիլլէն բարձր քովիսէր Մ. Սթէրեսաւս նուիրած է գումար մը որ սըխալմամբ նուազ նշանակուած էր: մինչդեռ նուիրումը եղած է 50 ոսկի:

ԿԸ ՓՆՏՈՒՆԻ

Սողոմոնի որդի Յովնանէս Աֆարեան (Քէսապցի) կը փնտռէ մօրաբոջորդին: Ենդուպի որդի Յովնանէս Հայրապետեանը, որ Ամերիկայի քաղաքներէն մին կը գտնուի Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմաց տալ թերթին գրաշարպետ Օւնիկ Պետեանին:

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Ա. Կ. Ո.— Պ. Յակոբ Փափազեան 2 ո. Պ. Ստեփան Նուպարեանի մահուան առթիւ (Գ. Խ.):

Վ Ե Ր Ջ Ի Ն Ժ Ա Մ

ՔԵՄԱԼԻ ՀԱՄԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ջոր. Բանկարտ հետեւեալ զեկոյցը հաղորդած է.— Թշնամի վերջին յարձակումին հետեւեալ կատարուած գործողութիւնները, կրնան վերջացած նըկատուիլ ճակատին հարուային մասին վրայ, ուր կատարեալ անզորութիւն մը կը տիրէ, թշնամիին խոնձապային փոխուածէն ի վեր: Տաւր թնդած թէ և մեծ քանակութեամբ հրացան գրաւած են թշնամիին:

Մինչև ցարդ ձեռք անցուած գերիներուն վրայ պէտք է աւելցնել 200 նոբեր, որոնց չորսը սպայ:

Թշնամին մեր զորքերուն մէջ, մեծ քանակութեամբ յայտարարութիւններ նետած է, մեր զորքերը կառավարութեան դէմ ըմբոստացնելու համար: Այս յայտարարութիւններէն միոյն մէջ, Մ. Վէնիզէլոս ամբաստանուած է իբրև բանակալ մը, կրտսէն եկած, Գոսթանթինը գահընկեց ընելու համար: Պրուսի սահմանակալին վրայ ձգուած ուրիշ յայտարարութիւններ, այնպէս կարծել կուտան թէ, քեմալականները նոր յարձակում մը պիտի փորձեն ընտրութեանց օրը:

Մ. ՀԱՐՏԻՆԿԻ ՄԷԿ ԾԱՌԸ

Անդիական թերթերը հրատարակած են Նիւ-Կորթ հասած հեռագիր մը, որ կը ծանուցանէ թէ, Մ. Նահանգաց նորընտիր նախագահը մեծ ճան մը խօսած է Մարտին մէջ, իր ընտրութիւնը հաջակիւ համար կազմակերպուած հսկայ միթինկի մը միջոցին:

Մ. Հարտինկ յայտարարած է թէ, Ազգերու Դաշնակցութիւնը բուսականէն աւելի տեւած է և թէ ինք կը փափաքի ուրիշ միջնազգային կազմակերպութեան մը ստեղծումը: Խաղաղութիւնը սեական դարձնելու հիման վրայ: Նորընտիր նախագահը աւելցուցած է թէ, Ամերիկա սահմանուած է կարեւոր գեր մը խաղաղու այս նոր կազմակերպութեան մէջ:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ 15 ՆԱԻՆԵՐ ՊԵԼՃԻՔԱԻ

Պէլճիքայ պիտի ստանայ 15 դերման նաւեր 2.4000 տակառաշտփ տարողութեամբ: Այս նաւերը որոնք ի սկզբան Անգլիոյ յաակացուած էին, Պէլճի կառավարութեան կողմէ ծախու պիտի հանուին անհատական ձեռնարկուներու:

ՀՆԼԼԷՆ ԳԱՀՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ

«Օղզէվըր» իր խմբագրականին մէջ կը յիշատակէ թէ, պաշտպան տեղութիւններու Յունաստան վարչային գործունէութեան բարեւոյ ընթացքին վերայ հսկելու իրենց իրաւունքով ստիպած էին Գոսթանթինը վտարել Յունաստանէն: Անգլիոյ և Ֆրանսայ կըսէ այս թերթը, երբէք չպիտի հաւանին ճանչնալու Գոսթանթինը վերահաստատուելու: Անտարակոյս Հիլլէն ժողովուրդը ազատ է իր թագաւորը ընտրելու: Սակայն մենք կրնանք հաւատուիլ համազորով թէ, Գոսթանթին երբէք չպիտի վերադառնայ Յունաստան:

ԹՈՒՐԿԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

Սէվրի դաշնագրին վաւերացումը պահանջող գաղնակցիներու վերջնագիրին հետեւեալով, Գալիպոլի գիւրջը լրջօրէն վտանգուած է: Մօտալուտ հրաժարումի մը կ'սպասուի:

ՀԱՐԱԻ. ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Սեւաստաբոլի Ֆրանս. Բ. Գոմիսէրը ընդունած է մամուլի ներկայացուցիչները և հետեւեալ շահագրգռական յայտարարութիւնները ըրած է անոնց:

«Պաշտպանութիւնը ըսած է, կոմս տը մարթէլ, ուրիշ բան չէ բայց եթէ բանակալութիւն մը: Պաշտպանութիւնը կը վախճան ժողովրդին խորհրդակցութեանէն, որովհետև գիտեն թէ ասակավար հաստուածներու համակարգիւնը չեն կրցած գրաւել:

«Կամաւորական բանակին նահանջէն յետոյ Ֆրանսայի մէջ նկատեցին թէ Ռուս կապալուէվիկ շարժումը ամբողջովին ձախողած է, այնպէս որ Ջոր. Վրանկէլի փայլուն յաղթութիւնները, որով աւ կրցաւ կազմակերպել դիմադրութիւնը և յետոյ կարմիր բանակներուն տալ ստակալի հարուածներ, ընդունուեցան իբրև անպատեհի և հաճելի անակնկալներ:

Ամէն բանէ առաջ պէտք է ճանչնալ Ջոր. Վրանկէլը իր ներքին քաղաքականութեամբ: Ապարակային վերահարգութիւնը իր կողմէ իրագործուած կը կազմէ այս քաղաքականութեան լուսագոյն հիմը, որովհետև Ռուսիա զերազանցօրէն հողագործական երկիր մը, անոր տիրանալու համար, կարեւոր է

ՄԱՀ ՎԻՔԹՕՐ ՔԱԼԷԱԻ

Վերջին պահուել կ'ստեղծանանք դառն մահը Հիլլէն Բարձր. քովիսէրութեան Մամուլի Դիւանի և Գրաքննութեան տնօրէն Պ. Մ. Ռոտասի աներոջ Պ. Վիքթօր Քալէաի մահը: Յուզարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ Նիջեցելոյն ընկալարանը կալցիօ փողոց թիւ 31, այսօր Կ. Ն. Ժ. Յին: Մեր ցաւակցութիւնները:

ամէն բանէ առաջ չափի զիւղացի դասակարգին համակարգիւնը Արդ. հոս, ես աչքի առնելու ունիմ երեւոյթ մը, զոր չէի առած Սիպերիոյ մէջ, այսինքն բանակին և ժողովուրդին հայեցակէտներուն միութիւնը:

Մեր Խրիմ գալուն պատճառն է, ոչ միայն խօսքով, այլ նաև գործքով իմանալով ձեզի. միայն թէ առ այժմ, մենք չենք կրնար նախատեսել այդ օժանդակութեան ճշմարիտ կերպերը: Այսու հանդերձ յանձն առած ենք միջոցներ հայթայթել Ջոր. Վրանկէլի կողմէ Պաշտպանութեան ղէջ կազմակերպուած պայքարին սեւակալութիւնը ապահովելու համար:

ԱԴԻՐԱԿԱՆԻ ՀԱՐՑԸ

Ենկօ Սլաւ պատուիրակութեան ղէպի Եարուլօ մեկնումէն առաջ նոյն պատուիրակութեան նախագահը Մ. Վոնիչ, «Բրովուս» թերթին մէջ աշխատակիցին հետեւեալը յայտարարած է.

«Մենք կը մեկնինք, այն յոյսով թէ քիչ ատենէն պիտի կրնանք հասնիլ համաձայնութեան մը, ոչ միայն առկախ մնացած ամէն խնդիրներու կարգադրութեան մասին, այլ նաև հաստատուելու սեւակալ բարեկամութիւն մը իտալիոյ և ենկօ Սլաւիոյ միջեւ:

«Մենք սպասուի ենք թէ, Իտալացիք այլ միեւնոյն զգացումներով համակուած են: Երկու կողմէն ալ համոզուած ենք թէ, փոխադարձ զիջողութիւններով միայն կարելի է համաձայնութիւն մը գոյացնել: Եթէ կայ Իտալացի պետական անձ մը, որ իր ազդեցութեամբ պիտի կարենայ ապահովել սրուած որոշումներու ազդարարութիւնը, այդ ալ Մ. Վոնիչին է:

Մ. ՔԼԷՄԱՆՍՈՒ ԺԱՄԲՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հահէյէն կ'իմացնեն.— Մ. Քլէմանսօ, իր Հոլանտական Հնդկաստանի այցելութեան միջոցին, այդ գաղթավայրին կառավարութեան կողմէ պիտի հիւրընկալուի: Կառավարութեան քարտուղորը պիտի ընկերանայ Ֆրանս. նախկին վարչապետին, որ պիտի այցելէ Պաթալիան, Պիլիթէնզօրկը, Պանդունկը, Սոքրացարն, Պալին, Բատանկը, Ֆոր-տը-քօքը և Մէտանը:

Մ. ՍՐԱՄՊՈՒԼՍՔԻ

Պիլրատի պուլկար դեսպան Մ. Թէօտօրօֆ, զեկուցագիր մը տալով սերպարտ. գործոց նախարարին խնդրած է, Ենկօ Սլաւ վարչապետին խնդրելու, թէ արամագիր է ընդունելու պուլկար նախարարապետ Մ. Սիւմապուլսքին, որ Պիլրատ պիտի հասնի Դեկտեմբերին: Բրակա, վարչապետ և Պուքրէշ այցելուէ վերջ:

ՍԻԵՏԱԿ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍԻՊԵՐՈՅ ՄԷՋ

Գօրէնկակէն կը հաղորդեն.— Պաշտպանութիւնը կը յայտնեն թէ Սիպերիոյ մէջ սպիտակ դաւադրութեան մը գոյութեան լուրը ներկայիս հաստատուած է թէ սպիտակ պահակախումբի կարեւոր կազմակերպութիւն մը նրա պատուով ունէր, պայթեցնելու պարենի միջոցները, կամաւորները, աւերել երկաթուղիի գիծերը, սպաննել մեծամասնական պետերը և զիւղացիներու մէջ ապստամբութիւն յառաջ բերել:

Հազարէ աւելի անձեր ձերբակալուած են:

ՄԵՇ ՀԻ ԴԵՋ ՄԸ

Պիլրատէն կը սեղեկացնեն թէ, Սէմլինի մէջ մեծ հրդեհ մը ծագած է: Կայարանին ստորանոցները, ինչպէս նաև 22 վակոն զանազան ապրանքներ հրոյ ձարակ եղած են: Վնասները չափազանց ծանր են:

ՓՐԱՆՍԱՆԻ ԱՆԳԼԻՍ

Ֆրանսայի Անգլ. դեսպան Լօրտ Տէրպի, Բարիք վերադառնալով, հետեւեալ առտու իսկ զացած է Քէ Տ'օրսէյ:

«Մաթէն» կը հաւատայ թէ, այս այցելութեան նպատակն էր, Ֆրանս. կառավարութեան յանձնարած ծանուցագիր մը, տնտեսական հաստուցումներ և փոխարինութիւններու խնդրոյն մասին:

Միեւնոյն թերթը կ'աւելցնէ, թէ այդ նոր զեկուցագիրը կատարեալ համաձայնութիւն մը կը հաստատէ Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջև, Վերսալի դաշնագրին տնտեսական շարժումներուն գործադրութեան մասին:

«Մաթէն» չկրնախատեսէ թէ, համաժողով մը պիտի գումարուի մօտ ատենէն, առկա մնացած խնդիրները վերջնականապէս կարգադրելու համար:

Տեղական Լուրեր

ՄԵՇ հանդիմանողութեամբ է որ սօնուեցու Ֆրանս. Հանրապետութեան Յրգ յիմնամեակը, Ն. Վ. Իտալիոյ թագաւորին ծննդեան և զինագողարի ստորագրութեան տարեգործները:

Մեծ արարողութիւններ տեղի ունեցան կարգաւ, Սէն-Ֆօլիքարը և Տօմիսեկաններու Բուլճարի եկեղեցիներուն մէջ, որոնց ներկայ գտնուեցան, Ֆրանս. ու իտալ. ընդհ. հիւպատոսներէն և երկու հիւպատոսականներու բարձր պաշտօնատարութիւնէն: զատ, Ֆրանս. և իտալ. ցամաքային և ծովային սպաները, Ֆրանս. թաւալական հասարակութեան բարձր դասակարգը, քաղաքիս հեղին. իշխանութիւնները, իրենց գլուխ ունենա-

լով Ն. Վ. Ք. քովիսէլը և հիլլէն բանակին սպարապետը:

Պաշտօնական անձնաւորութեանց մէջ կը նշմարուէին ընդհ. Գալիպոլից և չէզք երկիրներու հիւպատոսները և իզմիրի միջնազգային հասարակութեան մեծամեծները:

Հիլլէն բանակի զինւորական ջոկատ մը յարգանքի պատիւներ կ'ընծայէր, գոնազան անձնաւորութիւններու եկեղեցիէն մտած և ելած միջոցին:

Կրօնական արարողութեան վերջաւորութեան, Ֆրանս. և իտալ. հիւպատոսարաններու մէջ ընդունելութիւններ կատարուեցան, որոնց միջոցին երկու դաշնակից մեծ պետութեանց ներկայացուցիչները պաշտօնական մարմիններու և հպատակներու շնորհուրութիւններ ստացան:



**ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ**  
**Լ. ԵՆ Լ. Վարպետեան**  
**ՊԵՐՏԻՆԱՆ ՖԵՐՄԱՆԵ ԹԻԻ 33/37 ԵՒՇԵՎԻԼԵՐ ՓՈՂՈՑ, ԻՋՍԻՐ**  
**Կրակի դիմ.**  
**NATIONAL UNION SOCIETY LTD. LONDON**  
 Ընդհանուր գոյք արեւի ֆան Լս. 20,000,000  
**GENERAL INSURANG CO. LTD. LONDON**  
 Ընդհանուր գոյք արեւի ֆան Լս. 19,000,000  
**Մոխային արկածներու դիմ.**  
**PHOENIX ASSURANCE COMPANY LTD.**  
 LIVERPOOL  
 Ընդհանուր գոյք արեւի ֆան Լս. 2,000,000  
**LIVERPOOL MARINE & GENERAL INSURANCE CO. LTD.**  
 LIVERPOOL  
 Ընդհանուր գոյք արեւի ֆան Լս. 1,000,000

Վերոյիշեալներէ զստ ուրիշ ամեն տեսակ ապահովագրական գործեր կը կատարուին հանրածածոթ անգլիական Lloydերու հետ:

**ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԵՐՊԱՍԵՂԻՆԱՑ**  
**Ա.ԴԱՄ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ**  
**ՉՈՒՒՄ ՊԵՏԵՍԵՆ ԹԻԻ 19**  
 Եւրոպայի մտադրած էք ու եւ հազարս մը շինել. իսկոյն յիշեցէք մեր կերպարի վաճառատունը, որ միակն է միմիայն Իզմիրի տեսակներ պարունակող և զիրական զուտ բոլորէ զանազան գազմիրներու, սերժերու, վիզոյներու, ջուլոթիներու և զանազան կերպասներու, օգտուեցէք միշտ մեր նոր ստացած տեսակներէն:

**Ե Կ Ա Ծ Ե Ն**  
**ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ԼԱՊՏԵՐՆԵՐ ԵՒ ԲԻԼԵՐ**  
 Ինչու հոգ կանէք թէ փողոցները ցելոտ են ու մութ, թէ շուրերու մէջ կոթիլով ոտքերնից կը թրջուի ու կը հիւսնդանաք, զիմեցէք իսկոյն, Առաջնորդարանի դրան գէտը  
**ԶԱՐԵՂ ԳԵՈՐԳԵԱՆԻ**  
 ու մէջմէջ գրպանի ելեքորտիան ԼԱՊՏԵՐ վնեցէք ձեզի նոր ԲԻԼ ԵՐՈՎ՝ որոնք նոր ժամանած են:  
 Նոյն վաճառատան մէջ պիտի գտնէք նաև ճաշկուտ, ու աման արդու-զարգի առարկաներ, երոպական Շապիկներ, Գուլպաներ, Փսիւններ, Հոգանոցներ, Մուշամպաներ և այլն և այլն:

**ԽԻՍ ՊԻՒՍԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ**  
**Փնտուեցէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ**  
**ՊՅՆ ՄԱՐՏԻ ԳԻՄԱՑ Գ. ԳՕՍԻ ԼԲԱՐԵԱՎԱՃԱՌԻ ԽԱՆՈՒԹԸ**

**ԿԻՆՏԱՎ ԺՈՒՐՈՒՄ (2)**  
**Ք Լ Է Մ Ա Ն Ս Օ**  
**Ա. ԿԵԱՆԻՒ ՄԸ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ**

Ահաւասիկ ժողով Գլխավորութիւն կենտրոնական ամբիոններու Ահաւասիկ այն շիջանակը, զոր զէպրերը պատրաստած են պատմութեան համար, այն ամբիոնները զոր պատմագիրները գէտք է խորացնեն և ընդլայնեն: Առիկա հակայ աշխատանք մը պիտի ըլլայ բոլոր անոնց համար, որոնք պիտի ուզեն զայն կատարել տեսնել, նկատելով ամբողջութիւնը այն իրողութիւններուն որոնք տեղի ունեցած են 1865էն մինչեւ 1918ի ժամանակահատիցը: Այս պիտի գտնեն միայն քանի մը տող Գլխավորութիւնը զոր ձեռքին ձեռքը ցոյց տուող, միևնոյն ատեն, իր կեանքին մէջ մասին վկայի մը տպագրութիւնները, որոնք համար այս մարդան բարեկամութիւնը՝ թէեւ շատ անգամ չի ճանչցուած և երբեմն իր արտաբերութիւնը մին եղած է, սփռուած մը, օրինակ մը, կամքի և կարողութիւններու դաս մը: Հոտ մանուշակ, Գլխավորութիւն միշտ մեծ է եղած, և մեծ մնացած ամեն պարագաներու մէջ: Ասիկա պիտի վկայեն բոլոր անոնք որ մտնեցած և հասկցած են զինքը, ամեն անոնք որոնք ճանչցան իր մտքի համակրութիւնը և սրտի քնքը: Չօթիւնը:

Ոչ մէկը այնչափ չէ այլափոխուած, ըլլայ իր հակառակորդներուն կողմէ որոնք ամենայն խեղճութեամբ կը կարծէին ատոր մէջ գտնել վաղա՛ցուցիչ շահ մը, ըլլայ իրեն հանդէպ անարարքներուն միայն կողմէ որոնք տուի օրուայ զէպրերը յերկրի վրայ խորհրդով կ'ըզդին, և որոնք առաջ պիտի կը հիւսէին առանց սիրոյ և առանց տեսիլութեան, պարզապէս ընդօրինակութիւններ ընելու, զուարճա՛յա և ուրիշներն ալ՝ զանազան մարդոց և անցնող զէպրերու տեսակներով զուարճացնել փորձելու համար:

Ուրեմն Գլխավորութիւնը ալ ունեցած է իր առաջակը. զիւրութեամբ քանդող առաջակը մը, կոշտ, խաբէր յերիւրող կէտէ կուզէ, ամէնուն և ամէն բանի հակառակ, և եթէ տեսիլութիւնն ալ մէջը խառնուէր, ան կը ներկայացուէր իբրև վտանգաւոր անձ մը, Հանրագիտութիւնը և Յրանսին լուծող, երբէք գոհ չեղող իշխանութեան պետերէն, միշտ փճացնելու զբազած և կառուցանելու անկարող և նոյնիսկ՝ կուսակցութեանց սրիկապետները մինչև հիւստ ալ գնաց, որ ցոյց տուին զինք պատրաստ՝ օտար քաղաքականութեան մը հետեւելու իր նիւթական շահուն համար:

Այլ ասիկա անտանիլ էր. այս ցած ու անհեթեթ ամբաստանութիւնը պէտք էր փշրուէր ողբերգեան տակ զրպարտուած մարդուն, որ միշտ կանգուն, խիղճը մաքուր, խաբէր պահով կը կենար, իրեն հասնող կիզանոցին հանդէպ Բայց Պատրիշի կողմէ ցոյց տրուած և Պաշտի կողմէ երգուած զրպարտութեան այս շոգին միթէ երկար տանն չէ՞ ծաւալած մթնոլորտին մէջ, անցնող կողմէն կողմէ քեղեկութեամբ, կամաւոր ակազմներու կողմէ ունկնդրուած և յամառու արձար բերաններէ կրկնուած: Իր շատ մը ամբաստանիչներուն համար, Գլխավորութիւնը երբոր ալ ըլլայ քանդիչ մը, «առաւելանդերձ լուծած է, մէկ րոպէս իրարարութիւն միայն քանդած են, քանի որ ասիկա միշտ միևնոյնը մընացած էր»: և նոյնպէս Անգլիոյ կու-

**ԱՅՄՈՆ ԳՐԳԵԱՃԱՐԵԱՆ**  
**ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՍՍՆԱԲՈՅԺ**  
 Իր արուեստը Բարիկ կատարելագործելով, երկարամեայ փորձառութեամբ շորհիւ, կատարելապէս կը գտնուէ իրեն զիմող ամենագիտութեան յաճախորդներն իսկ. չափաւոր գիներով կը պատրաստէ բնականին յար և նման ճաշկուտ ու զիմաց կուսակցութիւնը (ուկիէ, բլաթիւնէ, քառուղէ և լին):

Ամենասատկ ցարդ ակտաները երեք անգամ դարձանելով վերջնականապէս կը բուծէ և կը լիցնէ:

Ուրբաթ օրը կէսօրէ վերջ մամը 3-5 ձրի ստամուսնութիւն:

Մաքրութիւն և հակահիսական միջոցներ կատարելով:

Գրմել Գոնաքի դիմաց Էվիթաւտ պանդոկին 8-9 թիւ դարձանատունը:

**Հ Ր Ա Պ Ա Ր Ա Կ**

Փ. - Էէրե	
Լծնտն	469
Նիւ-Սօրք	71 3)40
Բարիկ	8 5)40
Հոտ	4 30)40
Ա.Բ.Է.ք	)40
Պ.Բ.Է.ք	)40
Վ.Է.Է.ք	
Հ.Է.Է.ք	41 24)40
Բ.Է.Է.ք	
Անգլ. ուկի	468
Տօլար	131
Յրանք	8 12)40
Լիւ Բաւլ.	4 35)40
Տրախի	
Լէյ	2 /40
Բուպի	115
Մարք	1 25)40
Գուրն	12)40
Ոսկի	529 )40
Նարսէան ոսկի	460 )40

**ԶՐՕՍԱՍԻՐՆԵՐՈՒՆ**  
**ԱՋԲԸ ԼՈՍՍ**  
 Հայ յաճախորդներն սիրուած Բըրէմէրի նախկին սպասարկուներէն (սէրվիթէր)

**ԽՐԱՆԱԿԱՆ ԽՐԱՆԱԿԱՆ**  
 կը ծանուցանէ Ձեզի թէ այս անգամ Գոգարտուր, Թլաւիլի կայարանին զիմաց բացած է

**ՆՈՐ ՄԲԱՐԱՆ "ՍԻՐԱՔԻ"**  
**ՎԱՐՔԱՐԱՆ**  
 անուով զբոսավայր մը, ուր պիտի գտնէք կատարել մաքրութիւն, եւրոպական սպասարկութիւն և ճոխ անուշաբուր (մէզէ) մատուցում:

Այժմէն վստահ եղէք որ ձեր մամբը խառն հանելի պիտի ըլլան և զուարթ բոլորներ պիտի անցնէք այս արձարանին մէջ:

Տօնական և կիրակի օրերը ԱՆՏՐԻ-ԲՈՅԻ նուազախումբը զեղեցիկ կատարներ պիտի նուագէ:

**ԳԱՖԷ ԶՕՆ ՊՈՒԼ**  
 (Նախաճաշի դէմաց)  
 Ամսոյ 22ի երեկոյէն սկսեալ սքրճարանին մէջ պիտի նուագէ նուագաճութեան կարող խումբ մը և հայ օրիորդ մը, Օր. Մարի Պիտի երգէ թէ՛ երոպական և թէ՛ Թրքական երգեր: Ծովաբեր սքրճարանին սպասարկութեան, մաքրութեան և աղանդիկներու պէտքերուն համար պիտի մեան յաճախորդները:

**Պօղոս Կակաչեան**  
**ՆՇԱՆԱՍԻՐՆԵՐՈՒ ՎԵՐՊԵՏ**  
 Գունաւոր, բնական տեսակ լիզուներով ու տառերով կ'պատրաստէ զեղեցիկ նշանատախտակներ:

Փոփոքորք դիմեն  
 Մաքրութեան Տղարան Բոստօն Երկրորդ  
 Շէշ-Քիւրու-Սէլ

**ՃՕԼԻ, ԱԼԷՎՐԱ ԸՆԿ. ԼՄԹՏ.**  
**ՆԱԽԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ**  
**ՎՈՐՄԱԿԱԼ ԵՒ ՀՍՓԱՅՈՒՅՔ - ԱՄՈՒՆԻ ՎԱՃԱՌԱՅՈՒՆ**  
 Կանոնաւոր երթելի Լոնտօնի եւ Լիւբրուրի եւ Մեծն Բրիտանիոյ ընդ մարտի 15-էն սկսած: Նմանապէս անձն օտարներէն օ սպասարկութիւն նիւ-Սօրֆի համար:

Գործակալ «Բայաքի» սպասարկութեան կողմէ ընկերութեան ընդ  
 Տիարք Ժ. Տ. ԱԼԷՎՐԱ ԵՒ ՈՐԴԻՔ  
 ՆԱԽԱՐԿՈՒՆԵՐ ԵՒ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ  
 ԲԻՐԷԱ-ՅՈՒՆԱՍԱՆ

իր առաջակը. զիւրութեամբ քանդող առաջակը մը, կոշտ, խաբէր յերիւրող կէտէ կուզէ, ամէնուն և ամէն բանի հակառակ, և եթէ տեսիլութիւնն ալ մէջը խառնուէր, ան կը ներկայացուէր իբրև վտանգաւոր անձ մը, Հանրագիտութիւնը և Յրանսին լուծող, երբէք գոհ չեղող իշխանութեան պետերէն, միշտ փճացնելու զբազած և կառուցանելու անկարող և նոյնիսկ՝ կուսակցութեանց սրիկապետները մինչև հիւստ ալ գնաց, որ ցոյց տուին զինք պատրաստ՝ օտար քաղաքականութեան մը հետեւելու իր նիւթական շահուն համար:

Այլ ասիկա անտանիլ էր. այս ցած ու անհեթեթ ամբաստանութիւնը պէտք էր փշրուէր ողբերգեան տակ զրպարտուած մարդուն, որ միշտ կանգուն, խիղճը մաքուր, խաբէր պահով կը կենար, իրեն հասնող կիզանոցին հանդէպ Բայց Պատրիշի կողմէ ցոյց տրուած և Պաշտի կողմէ երգուած զրպարտութեան այս շոգին միթէ երկար տանն չէ՞ ծաւալած մթնոլորտին մէջ, անցնող կողմէն կողմէ քեղեկութեամբ, կամաւոր ակազմներու կողմէ ունկնդրուած և յամառու արձար բերաններէ կրկնուած: Իր շատ մը ամբաստանիչներուն համար, Գլխավորութիւնը երբոր ալ ըլլայ քանդիչ մը, «առաւելանդերձ լուծած է, մէկ րոպէս իրարարութիւն միայն քանդած են, քանի որ ասիկա միշտ միևնոյնը մընացած էր»: և նոյնպէս Անգլիոյ կու-

ասիկց քաղաքական անձ մը եղած է: Այս վերջին կէտին վրայ, 1914ի պատերազմը ցոյց տուած է թէ որքան խոհեմութեան էր, Ռուսիայէն զատ, ուրիշ սպասարկութիւններ փնտռել Գիւրմանիոյ գէտ հասարակաց ինքնապաշտպանութեան համար:

Այս ամէն ներկայացուածը հետուէր և հակառակ ճշմարտութեան: Գլխավորութիւնը հիմը քննադատութիւնը չէ, այլ գործունէութիւնը: Իր քննադատութիւնը խառնատեսիլներ մը եղած զէպի գործը. գրգռու մը ուրիշներու գործունէութեան հաստատումը գործունէութեան ինք իր մէջ: Անչարժութեան հարուածումը և քանդումը, ուշացած և ծուլացած կամքերու ներգրութիւնը, միշտ և անվերջ քաղաքացիութիւնը որ ան կը շարունակէր բոլոր անոնց որոնք կը փորձուէին հաւատալ թէ հասած են իրենց նպատակին, այնպիսի ատեն մը, երբ մարդկութեան ճակատագիրն է կանգնած ճամբուն վրայ, նոյն իսկ անքունութեան ու հի. ծաւալ ամենայնիւ մատուցած, ահա Գլխավորութիւնը գործունէութեան բոլոր այս երեկոյթները, ատենին վրայ կամ թերթին մէջ, չեն երթալի տար քանդիչ ոգին, այն տեսակ մը սաղայիական հրճուածութիւն, զորս վերագրած են քաղաքագէտին, այն պատճառաւ որ չէին կրցած լաւ կիրառել թափաշիկ անոր բնաւորութեան, յաւակութիւններուն և նպատակին:

(Շարունակել)